

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Dispensatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

habetis asportent. Observavi id cum ruri essem; perperam (nulli enim me per sepe jura, & illis otio, quo nunquam minus otiosus sum, litteris vacare) observavi, inquit, & quævis non semel à Dominis, quo jure die festo præcipiunt; responderuntque sic, morem sui loci convaluisse, ut qui famuli die festo Domini primum comederent, idem & Dominis, ne tota die otio essent, aliquid inferviret: At illi excusatio, atque, quodammodo mos inductus est, non videri condemnandum castitiam.

Dispensatio.

31. Si adest causa moraliter certo excusans ab observatione festi, perpena scilicet sollemnitate festi, necesse est operis, ceterisque circumstantiis; Superioris dispensatione opus non est. Ita Azor Sylvestre, Suarez aliique in publicis laborandum, ut vitetur scandalum; Penam dispensatio quæ gratis ex Concil. Trid. sess. 2. c. 18. (in ceteris omnes dispensationes) dari debet. Si verò nulla adeest causa, nec est petenda, nec concedenda dispensatio: quod si concedatur, peccabitur an valide tamen deat, mox n. 37. docebitur; denique quanto prius iudicis publici (nam ceteris regula ad sufficientem causam hac in re dignoscendam, non habetur) arbitrium est, an causa sit sufficienter excusans; tunc enim vera dispensatio concedi potest, quæ impetrata operi servili, die festo sine scupulo vacabitur.

32. Sed quis Superior eam legitime dabit? Summum Pontificem in festis quibuscunque posse valde, etiam sine causa licet sine eadem illicitè, dubium ne sit. Ita DD. de c. passim. Illicite mortaliter, an venialiter? Vnde apud Castro Pal. tom. 1. str. 2. de diff. 6. p. 8. §. 1. n. 5. Pontifex lib. 8. de matr. c. 14. n. 4. Sanchez lib. 8. de matr. d. 8. n. 7. de retractan. lib. 5. conf. 3. d. 6. n. 6. lege eundem Sanchez de matr. lib. 8. d. 8. n. 4. simili modo ordinarius in festis, jure Duxellano, vel propria consuetudine introductis: Hi enim cum causa ita dispensare possunt in particularibus casibus, quoad festa introducta à jure communi; ut hac non existente, non solum illicitam, verum etiam invalidam dispensationem, si attulerunt frustra concedant, cupis rationem trademus infra, c. 3. §. 7. n. 55.

33. Nominè Ordinarij in hac materia veniunt, ex Fagundez ibi, aliique cit. Primò Episcopi, omnèsque jurisdictionem Episcopalem exercentes, eorumque Vicarij Generales in spiritualibus, non jam ex Generali Vicarij concessione, sed ex speciali mandato. Ita Merolla r. 3. de cap. 6. dub. 57. n. 146. Barbosa de potestate Episcop. p. 3. cap. 4. n. 2. 1. alios citans Sanch. de matr. lib. 3. d. 40. n. 1. siquidem in Mandato generali non committuntur ea quæ sapienter liberalitatem, & gratiam, qualis certè est quæcunque dispensatio. Quod si in generali Vicarij creatione committi intelligitur dispensatio in deputationibus Matrimonij, id propter peculiarem concessionem Tridentini esse, notant Juris Doctores apud Meroll. ibid. n. 354. Nam ceterum, utpote gratia, mandatum speciale requiritur & ipsa.

34. Secundò, veniunt Prælati Regulares, quales sunt Generales, Provinciales, Superioresque locales, totius Monasterij regimen habentes; semper, quoad suos dumtaxat subditos.

35. Quid, quoad famulos sæculares? De jure nihil circa hos Prælati Regulares hac in re possunt; quia sæculares de Religiosorum jurisdictione spirituali non sunt, ex vi privilegiorum modicissimum quid illis conceditur, quod sic tradit Portella in dub. reg. v. Laborare: Episcopus I V. (orat. 7. in Bull. Rodrig. leg. & alium Rodriguez in compend. 67. n. 13.) concessit, quod sæculares quique peccato possint laborare in nostris Conventibus in die S. Crucis Septembris, in die S. Michaelis, Sanctorum Innocentii, S. Sylvestri, quando non incidunt in Dominum. Vide videam Prælatis se peccare mortaliter alios, si

Part. I.

contra prædictam explicationem invicent, vel patiantur, quod in suis Conventibus sæculares laborent, etiam gratis? Hæc ille.

Vbi nota. Primò, hoc esse vivæ vocis oraculum; Secundò, propter paritatem cum prædicto festo Sanctæ Crucis, inter autem esse, de quoniam festo S. Michaelis sit locutio; de eo quod celebratur mense Septembris, an quod mense Maij: Tertiò, nobis ex Societate in compend. privi. Soc. Iesu, hoc tantulum privilegium nondum à N. P. Generali communicatum esse.

36. Tertiò, nomine Ordinarij hic præterea venit Capitulum, Sede vacante; sic Fagundez l. c. aliique, quia hoc succedit in universa jurisdictione Episcopi præmori, ex Merolla tom. 3. d. 7. c. 7. dub. 1. num. 2. exceptis casibus in jure expressis; non autem in jure invenitur expressum, non posse has dispensationes expedire; idem ibid. n. 33. Idem potest Vicarius Generalis ejusdem Capituli, ibid. n. 34. sine, sed ex speciali mandato, juxta dicta n. 33. de Vicario Episcopi.

Prædictos Episcopos, Prælatos Regulares, Vicariosque posse suas vices dispensandi alijs committere, dicendo: Si aliter tertius approbaverit causam, is dispenset, etiam certum videtur: quia, cum sint ordinarij, vel certè delegari ad universalitatem hujus causæ, poterunt subdelegare. Ita Sanch. lib. 3. matr. tota d. 31.

37. Quartò denique, veniunt etiam & Parochi, absente Ordinatio: ita Azor, Sylvestre, aliique apud Fagund. l. c. n. 37. (putarem, etiam ipso præsentè, propter ea, quæ dicam in simili infra, cap. 5. §. 6. n. 56. cum de jejunio) pro casibus occurrentibus, id quod saltem consuetudine introductum est; ne scilicet desit Parochianis, ad quæ in quotidianis dubijs recurrant: Quoniam autem hæc commissio videtur concessa Parochi ad universalitatem hujus causæ, quantumvis, quantum limitata, id est, in occurrentibus casibus; ideo & poterunt eam, modo n. 36. præcedenti dicto, alteri subdelegare, ut ex eodem Sanch. ibid. n. 4. & 21. colligi potest.

Nonnulla de hac dispensatione dicitur infra, cum de dispensatione jejunij: nam quæ ibi, quæque hic dicuntur, invicem sibi lucem pariant.

38. Superest docere. An Episcopus possit, quando hac in re dispensat, imponere Fideli, ut aliquam elargiatur elemosynam pauperi Ecclesiæ?

Respondeo: Si causa dispensationis, à festi observantia excusans, est certa, non videtur posse, quia tunc nihil concedit Episcopus: ex se enim Fidelis valet laborare: Si est dubia, satis probabile est, eum posse aliquid moderatum imponere, sic Suarez tom. 2. de Relig. lib. 6. de diebus festis, c. 16. n. 4. Layus lib. 1. str. 4. c. 22. n. 29. aliqueque enim nil aliud est, nisi cultum Deo per observationem festi tribuendum, in aliud bonum opus commutare. Nec rationes in contrarium, quas ex Sanchez loc. mox citando, n. 9. adducit Bonacina tom. 2. d. 1. de legibus, q. 1. p. 3. numer. 23. in contrarium, tanti sunt momenti, ut non possint facile solvi quantum faciunt contra præsentem hanc doctrinam: cas; si est otium, apud ipsos lege.

39. Quid, si nulla existente causâ excusante, Superior dispenset ad labores die festo suscipiendos solum, ut fiat aliquod aliud opus bonum à laborante, v. g. ut ab eodem applicetur elemosyna alicui operti pio, legitime erit dispensatio? Respondeo affirmative, si elemosyna elargienda sit certo pauperi, vel Ecclesiæ, extreme, vel graviter indigentibus, quibus non patet alia via ut succurratur: tunc enim ipsum auxilium tantæ paupertati attribuendum, causam sufficientem gravem affert, ut ex supradictis colligi potest: Verum, si alia via succurrendi appareat, unde nec extrema, nec gravis necessitas existimetur; non video, cur possit Episcopus in festis jure superiori inductis. Ita Sanch. l. 3. de matr. d. 10. n. 9. fin. Ratio est, quia Prælati inferiores nihil possunt in legibus Superioris, nisi, quantum Superior expressè, vel tacitè conceperit, ut est communior, & probabilior opinio. Ita Sanch. Suarez. Bonac. Guttier. aliique, quos citat: sequiturque

Q. 2.

Cast.

Cast. *tom. 1. tr. 3. d. 6. de dispens. leg. q. 4. n. 8.* att nullibi apparet adesse ejusmodi concessionem, ut scilicet nulla existente causa subditos exculante, dubia ne quidem, & solum ad communes elemosynas distribuendas, vel ad quodcumque aliud opus bonum faciendum, inferior Pontifice dispenset in legibus iuris communis, qualis est observatio festorum, vel jejuniorum, id enim esse dispensare ex causa; sed commutare ad libitum, atque adeo transcendere limites dictae concessionis. Dixi autem (in festis iure Superiori inductis) nam de Summo Pontifice in his, vel de Episcopis in festis iure Dioecelano impositis, alia est ratio, de qua *alibi*.

40. Illud approbo, quia in aliquibus Dioecibus imposita est concedens multa pecuniaria laborantibus in die festo; hanc posse, ut faret Sanch. *lib. 3. de matr. d. n. 10.* probato delicto, & sine fraude exigis & posse, immo debere (ut monet de omnibus similibus poenis Tridentinum *sess. 25. c. 3. de reform. matr.*) locis piis applicari.

41. Cur signate dictum est (sine fraude)? Quia alicubi (dolens refero; quod videtur) ab Episcopis constituti sunt aliqui Officiales, quibus festorum iura dedit nomen *Festuariorum*, quorum est munus laborantes die festo deprehendere, deferre, ac multa pecuniaria condemnare. Ex his ergo Festuarii nonnulli nullo rubore, religione nulla, interdum pactum ineunt cum artificibus, camporumque cultoribus, ut reddant quandam pecuniae censum quotannis, ne eodem anno ab ipsis Festuariis molestiam patiantur, quo freti pacto, an Opifices, ac Rustici faciliores sint ad frangendam legem, alii judicent. Illud proclamo, & id concedi, vel permitti, & ab ipsis Officialibus id praestari, indignum, scandalosum, perniciosum esse.

CAPUT IV.

De Actionibus quibusdam non servilibus die Festo prohibitis.

§. I. *Haec sunt Mercatus, Placitum, seu Iudicium forense, Iuramentum, Mercatus.*

1. **T**ripliciter sumitur Mercatus. Primò enim significat universales Nundinas (Italicè *Fiera*) quae semel, vel bis in anno ad publicum commercium celebrantur. Secundò, Nundinas de quibusdam rebus usualibus, (Italicè *Mercato*) quae semel in hebdomada ad Oppidi abundantiam sunt institutae; Tertio, ipsum actum mercandi; id est, emptionem, venditionemque rerum, c. 1. *ul. de Feriis*, l. 1. 2. 3. *ul. c. eodem tit.*

2. Primus jam est in usu etiam in festis: Sic Tolet. Suarez, Fagund. Azor. quos citat, sequiturque Castro Pal. *tom. 2. tr. 2. d. un. de observ. fest. p. 6. n. 4.* Secundum video alicubi in die festo non permitti, licet jam ex consuetudine permitti, dicat Castro Pal. *ibid.* Servetur ergo consuetudo Patriae. Tertius magna ex parte consuetudine videtur jam permissus, videmus enim (ait idem *ibidem*) operarios sine ullo scrupulo die festo conducere, bona defraetor publicae voce Praeconis vendi, necessaria cibo, & potui venalia fieri, calceosque aliasque res leves emi, ac denique passim fiunt privatae venditiones, vel locationes, solum propter reverentiam festi non quasi in publico id fit; sed semiclausis officinarum januis: servetur ergo loci consuetudo.

3. Alicubi venduntur per Urbem publice Cupedia, & res esculentae ad populum, & maxime puerorum illicitamenta: atque ut id impune faciant, impetrant vendentes licentiam à Ministris Ecclesiasticis, data elemosyna. De hac ergo re illud tene, quod paulò *superius*, c. 3. §. 2. n. 41. cum de Festuariis ageremus, habuisti.

Placitum.

4. Placiti nomine comprehenditur omnis strepitus judicialis, id est, citatio partis, formatio processus, seu

cognitio causae, & sententiae, sententiaeque executio in causis omnibus civilibus, & criminalibus, à quocumque fiant iudice, sive Ecclesiastico, sive seculari: quae omnes actiones non solum sunt, nisi addit legitima exculatio, illicitae, sed insuper invalidae. Ita Laym. *lib. 4. tr. 7. c. 2. n. 7.* alique passim; Fagundez *lib. 1. Eccl. praec. cap. 14.* fuit. Castro. item fuit loco cit.

5. Puro tamen licere presentationes facere, institutiones, collationes, provisiones, & cetera Beneficiorum; quia haec non afferunt strepitum iudiciale, nam propterea ne putes vetitum esse diebus festis excommunicationem ferre in aliquem, nec multò magis ab illa absolvi, & ea facere, quae sunt voluntariae iurisdictionis, ut est, v. g. expedire dispensationes; quia haec non requirunt iudiciale causae cognitionem. Pari modo, si Advocates Iudicem informet, si arbitrator, non ut Iudex, amicabilem compositionem statuatur, si Iudex privam sententiam postea proferendam scribat, &c. contra observantiam festi, propter eandem rationem non agent.

6. Nec tamen hic deest causa exculans, nempe necessitas, & pietas. Festis ergo diebus possunt expediri licite causa alimentorum, Carceratorum, Pupillorum, Viduarum, & miserabilium personarum: item causae, quae celeritatem requirunt, quia alioquin res peritura sit. Ita Layman. *ibid.* Et Suarez quidem *tom. 1. de Relig. tract. 2. l. 2. de observ. fest. cap. 30. ad fin.* notat latronem de fuga suspectum, posse die festo capi, & in carcerem trudi; item in pagis causas civiles agitari, si aliis profestis diebus rustici nec adesse, nec vocari commodè valent.

7. Quia ratione hic etiam habeat locum parvitas materis, vide apud Fagundez *lib. 1. Eccl. 1. p. praec. c. 2. n. 8.* & Suarium *l. c. c. 31.*

Iuramentum.

8. De hoc satis sit adnotare, quae compendiosè affert Layman *ibid. n. 8.* Probabile est, inquit, quod Caietanus docet, iuramenta in die festo prohibita non esse praeter judicialia. Alia vero negotia, quae die festo exercentur, ut inauguratio Doctorum, Contractus aliquis civilis, etiam iuramenta, si opus sit, confirmari poterunt, accessorium enim sequitur sum principale. Quod si in cap. 1. de Feriis, maior prohibitio iuramentis facta fuit, si illi Textus significare videtur; non est id usu receptum, vel postea abrogatum.

CAPUT V.

De Jejunio.

1. **N**on hic agemus de jejunio naturali, praenecessario ad Eucharistiae receptionem, quod abstinentiam à cibo, & potu requirit omnimodam, nec de morali, quo juxta rectae rationis regulas abstinemus prudenter à dictis: sed de Ecclesiastico, quod Fidelibus praecipitur statis diebus, potestque describi esse ex Azor. *tom. 1. lib. 7. c. 9. de jejun. q. 1.* Abstinentia à cerò genere ciborum sub unica concessorum comestione, sub meridie suscipienda. Abstinentia à carnibus tantum, cum facultate pluries in die alios cibos comedendi, quae ab Ecclesia servatur Feria sexta, & Sabbato; vocari quidem solet Jejunium, sed largè.

§. I. De qualitate ciborum jejunij.

Abstinentia à carnibus.

1. **H**anc esse de Jejunij essentia, saltem ob universalissimam consuetudinem, firmiter communiter Doctores, Ita S. Thom. *q. 147. art. 8.* Sylvester *v. Jejunium*. Navarr. *c. 2. n. 10.* alique mox citandi; ex quo principio colliguntur sequentia.

2. Primò, Dispensatus ad carnes edendas, liber est à jejunio. Ita Caiet. in praedictum locum S. Thom. Fagund. multos referens *prac. Eccl. 4. lib. 1. c. 2. n. 6.* quidquid dicat Joan. Medina *Code de jejunio, quest. 5. d. 2. ad finem*. Ratio est, quia ad actionem quampiam quis teneri non potest